

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୪)

108 Upanishad (Vol – 4)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ବୈଷ୍ଣବ ଉପନିଷଦ

(Vaishnava Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମହାନାରାୟଣ ଉପନିଷଦ

(Mahanarayanopanisat / Mahanarayana Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ମହାନାରାୟଣୋପନିଷତ୍ / ମହାନାରୟଣ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ମହାନାରାୟଣୋପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ବି ନାବଧୀତମସୁ । ମା ବିଦ୍ବିଷାବହୈ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଓଁ ନମୋ ମହତେ ନାରାୟଣାୟ ॥
ଅମ୍ବସ୍ୟପାରେ ଭୁବନସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ନାକସ୍ୟ ପୃଷ୍ଠେ ମହତୋ ମହୀୟାନ୍ ।
ଶୁକ୍ରେଣ ଜ୍ୟୋତୀଂଷି ସମନୁପ୍ରବିଷ୍ଠଃ ପ୍ରଜାପତିଶ୍ଚରତି ଗର୍ଭେ ଅନ୍ତଃ ॥ ୧ ॥
ୟସ୍ମିନ୍ନିଦଂ ସଂ ଚ ବି ଚୈତି ସର୍ବଂ ଯସ୍ମିନ୍-ଦେବା ଅଧି ବିଶ୍ବେ ନିଷେଦୁଃ ।
ତଦେବ ଭୂତଂ ତଦୁ ଭବ୍ୟମାନମିଦଂ ତଦକ୍ଷରେ ପରମେ ବ୍ୟୋମନ୍ ॥ ୨ ॥
ୟେନାବୃତଂ ଖଂ ଚ ଦିବଂ ମହୀ ଚ ଯେନାଦିତ୍ୟସ୍ତପତି ତେଜସା ଭ୍ରାଜସା ଚ ।
ୟମନ୍ତଃ ସମୁଦ୍ରେ କବୟୋ ବଦନ୍ତି ତଦକ୍ଷରେ ପରମେ ପ୍ରଜାଃ ॥ ୩ ॥
ୟତଃ ପ୍ରସୂତା ଜଗତଃ ପ୍ରସୂତୀ ତୋୟେନ ଜୀବାନ୍ତ୍ବିସସର୍ଜ ଭୂମ୍ୟାମ୍ ।
ୟତ ଓଷଧୀଞ୍ଚିଃ ପୁରୁଷାନ୍-ପଶୁଂଶ୍ଚ ବିବେଶ ଭୂତାନି ଚରାଚରାଣି ॥ ୪ ॥
ଅତଃ ପରଂ ନାନ୍ୟଦଶୀୟମ୍ ହି ପରାପୁରଂ ଯନ୍ନହତୋ ମହାତ୍ମନ୍ ।
ୟଦେକମବ୍ୟକ୍ତମନନ୍ତରୂପଂ ବିଶ୍ବଂ ପୁରାଣଂ ତମସଃ ପରସ୍ତାତ୍ ॥ ୫ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦ୍‌ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧॥

ବିଶ୍ୱତଶ୍ଚକ୍ଷୁରୁତ ବିଶ୍ୱତୋମୁଖୋ ବିଶ୍ୱତୋବାହୁରୁତ ବିଶ୍ୱତସ୍ତାତ୍ ।
 ସଂ ବାହୁଭ୍ୟାଂ ଧମତି ସଂ ପତତ୍ତୈର୍ଦ୍ୟାବାପ୍ତୁଧିବୀ ଜନୟନ୍ତେବ ଏକଃ ॥ ୨ ॥

ବେନସ୍ତପ୍ତଶ୍ୟନ୍ତିଶ୍ଚା ଭୁବନାନ୍ ବିଦ୍ବାନ୍ ଯତ୍ର ବିଶ୍ଵଂ ଭବତ୍ୟେକନୀତମ୍ ।
ୟସ୍ମିନ୍ନିଦଂ ସଂ ଚ ବି ଚୈକଂ ସ ଓତଃ ପ୍ରୋତଶ୍ଚ ବିଭୁଃ ପ୍ରଜାସୁ ॥ ୩ ॥

ପ୍ର ତଦ୍ଵୋଚେ ଅମୃତଂ ନୁ ବିଦ୍ବାନ୍ ଗନ୍ଧର୍ବୋ ନାମ ନିହିତଂ ଗୁହାସୁ ।
ତ୍ରୀଣି ପଦା ନିହିତା ଗୁହାସୁ ଯସ୍ତଦ୍ଵେଦ ସ ପିତୁଃ ପିତାସତ୍ ॥ ୪ ॥

ସ ନୋ ବନ୍ଧୁର୍ଜନିତା ସ ବିଧାତା ଧାମାନି ବେଦ ଭୁବନାନ୍ ବିଶ୍ଵା ।
ୟତ୍ର ଦେବା ଅମୃତତ୍ଵମାନଶାନାସ୍ତୃତୀୟେ ଧାମାନ୍ୟତ୍ଵ୍ୟରୟନ୍ତ ॥ ୫ ॥

ପରି ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଯୁକ୍ତି ସଦ୍ୟଃ ପରି ଲୋକାନ୍ ପରି ଦିଶଃ ପରି ସୁବଃ ।
ରତସ୍ୟ ତନ୍ତ୍ରଂ ବିତତଂ ବିବୃତ୍ୟ ତଦପଶ୍ୟତ୍ତଦଭବତ୍-ପ୍ରଜାସୁ ॥ ୬ ॥

ପରୀତ୍ୟ ଲୋକାନ୍ ପରୀତ୍ୟ ଭୂତାନ୍ ପରୀତ୍ୟ ସର୍ବାଃ ପ୍ରତିଶୋ ଦିଶଶ୍ଚ ।
ପ୍ରଜାପତିଃ ପ୍ରଥମଜା ରତସ୍ୟାତ୍ମନାତ୍ମାନମଭିସମ୍ଭୁବ ॥ ୭ ॥

ସଦସସ୍ତତିମଦ୍-ଭୂତଂ ପ୍ରିୟମିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ କାମ୍ୟମ୍ ।
ସନ୍ନିଂ ମେଧାମୟାସିଷମ୍ ॥ ୮ ॥

ଉଦ୍‌ଘୀପ୍ୟସ୍ତୁ ଜାତବେଦୋଽପଘ୍ନନ୍ନିରତିଂ ମମ ।
ପଶୁଂଶ୍ଚ ମହ୍ୟମାବହ ଜୀବନଂ ଚ ଦିଶୋ ଦିଶ ॥ ୯ ॥

ମା ନୋ ହିଂସ୍ରୀଜ୍ଞାତବେଦୋ ଗାମଶ୍ଚ ପୁରୁଷଂ ଜଗତ୍ ।
ଅବିଭ୍ରଦଗ୍ନୁ ଆଗହି ଶ୍ରିୟା ମା ପରିପାତୟ ॥ ୧୦ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦ୍‌ବିଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୨॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତତ୍-ପୁରୁଷସ୍ୟ ବିଦ୍ମହେ ସହସ୍ରାକ୍ଷସ୍ୟ ମହାଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ରୁଦ୍ରଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧ ॥
ତତ୍-ପୁରୁଷାୟ ବିଦ୍ମହେ ମହାଦେବାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ରୁଦ୍ରଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୨ ॥
ତତ୍-ପୁରୁଷାୟ ବିଦ୍ମହେ ନନ୍ଦିକେଶ୍ଵରାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ବୃଷଭଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୩ ॥
ତତ୍-ପୁରୁଷାୟ ବିଦ୍ମହେ ବକ୍ରତୁଣ୍ଡାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଦନ୍ତି ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୪ ॥
ଷଣ୍ଢାୟ ବିଦ୍ମହେ ମହାସେନାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନଃ ଷଷ୍ଠଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୫ ॥
ପାବକାୟ ବିଦ୍ମହେ ସପ୍ତଜିହ୍ଵାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ବୈଶ୍ଵାନରଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୬ ॥
ବୈଶ୍ଵାନରାୟ ବିଦ୍ମହେ ଲାଲେଲାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଅଗ୍ନିଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୭ ॥
ଭାସ୍କରାୟ ବିଦ୍ମହେ ଦିବାକରାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନଃ ସୂର୍ଯ୍ୟଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୮ ॥
ଦିବାକରାୟ ବିଦ୍ମହେ ମହାଭ୍ୟୁତିକରାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନ ଆଦିତ୍ୟଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୯ ॥
ଆଦିତ୍ୟାୟ ବିଦ୍ମହେ ସହସ୍ରକିରଣାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଭାନୁଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୦ ॥
ତିଷ୍ଠ ଶୃଙ୍ଗାୟ ବିଦ୍ମହେ ବକ୍ରପାଦାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ବୃଷଭଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୧ ॥
କାତ୍ୟାୟନୈଃ ବିଦ୍ମହେ କନ୍ୟାକୁମାରୈ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଦୁର୍ଗା ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୨ ॥
ମହାଶୂଳିନୈଃ ବିଦ୍ମହେ ମହାଦୁର୍ଗାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଭଗବତୀ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୩ ॥
ସୁଭଗାୟ ବିଦ୍ମହେ କାମମାଳିନୈଃ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଗୌରୀ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୪ ॥
ତତ୍-ପୁରୁଷାୟ ବିଦ୍ମହେ ସୁପର୍ଣ୍ଣପକ୍ଷାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ଗରୁଡଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୫ ॥
ନାରାୟଣାୟ ବିଦ୍ମହେ ବାସୁଦେବାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ବିଷ୍ଣୁଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୬ ॥
ନୃସିଂହାୟ ବିଦ୍ମହେ ବଜ୍ରନଖାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନଃ ସିଂହଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୭ ॥
ଚତୁର୍ମୁଖାୟ ବିଦ୍ମହେ କମଣ୍ଡଲୁଧରାୟ ଧୀମହି । ତନ୍ନୋ ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୧୮ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦ୍‌ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୩ ॥

॥ ଚତୁର୍ଥଃ ଶଣ୍ଠଃ ॥

ସହସ୍ରପରମା ଦେବୀ ଶତମୂଳା ଶତାଂକୁରା ।

ସର୍ବଂ ହରତୁ ମେ ପାପଂ ଦୂର୍ବା ଦୁଃସ୍ବପ୍ନନାଶିନୀ ॥ ୧ ॥

ଦୂର୍ବା ଅମୃତସମୂତାଃ ଶତମୂଳାଃ ଶତାଂକୁରାଃ ।

ଶତଂ ମେ ଘ୍ନନ୍ତି ପାପାନି ଶତମାୟୁର୍ବିବର୍ଧତି ॥ ୨ ॥

କାଣ୍ଡାକ୍ଷାପୁରୋହତୀ ପରୁଷଃ ପରୁଷଃ ପରି ।

ଏବା ନୋ ଦୂର୍ବେ ପ୍ରତନ୍ନୁ ସହସ୍ରେଣ ଶତେନ ଚ ॥ ୩ ॥

ଅଶ୍ବକ୍ରାନ୍ତେ ରଥକ୍ରାନ୍ତେ ବିଷ୍ଣୁକ୍ରାନ୍ତେ ବସୁନ୍ଧରେ ।

ଶିରସା ଧାରିତା ଦେବି ରକ୍ଷସ୍ବ ମାଂ ପଦେ ପଦେ ॥ ୪ ॥

ଉଚ୍ଛୃତାସି ବରାହେଣ କୃଷ୍ଣେନ ଶତବାହୁନା ।

ଭୂମିର୍ଧନୁର୍ଧରିତ୍ରୀ ଚ ଧରଣୀ ଲୋକଧାରିଣୀ ।

ତେନ ଯା ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତାସି କାଶ୍ୟପେନାଭିମନ୍ତ୍ରିତା ॥ ୫ ॥

ମୃତ୍ତିକେ ହର ମେ ପାପଂ ଯନ୍ତୁୟା ଦୁଷ୍ମତଂ କୃତମ୍ ।

ତ୍ବୟା ହତେନ ପାପେନ ଜୀବାମି ଶରଦଃ ଶତମ୍ ॥ ୬ ॥

ବାତା କୃତଂ କର୍ମକୃତଂ ମନସା ଦୁର୍ବିଚିନ୍ତିତମ୍ ।

ତ୍ବୟା ହତେନ ପାପେନ ଗଚ୍ଛାମି ପରମାଂ ଗତିମ୍ ।

ମୃତ୍ତିକେ ଦେହି ମେ ପୁଷ୍ଟିଂ ତ୍ବୟି ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ॥ ୭ ॥

ଗନ୍ଧଦ୍ବାରାଂ ଦୁରାଧର୍ଷାଂ ନିତ୍ୟପୁଷ୍ଟାଂ କରୀଷିଣୀମ୍ ।

ଇଶ୍ବରୀଂ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ତାମିହୋପହୃୟେ ଶ୍ରିୟମ୍ ॥ ୮ ॥

ଓଁ ଭୂର୍ଲକ୍ଷ୍ମୀର୍ଭୂବଲ୍ଲକ୍ଷ୍ମୀଃ ସୁବଃ କାଲକର୍ଣ୍ଣୀ ତନ୍ନୋ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୯ ॥

ପଦ୍ମପ୍ରଭେ ପଦ୍ମସୁନ୍ଦରି ଧର୍ମରତୟେ ସ୍ବାହା ।। ୧୦ ।।

ହିରଣ୍ୟଗୁଁଗଂ ବରୁଣଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ତୀର୍ଥଂ ମେ ଦେହି ଯାଚିତଃ ।

ୟନ୍ନୟା ଭୁକ୍ତମସାଧୁନାଂ ପାପେଭ୍ୟଶ୍ଚ ପ୍ରତିଗ୍ରହଃ ।। ୧୧ ।।

ୟନ୍ନେ ମନସା ବାଚା କର୍ମଣା ବା ଦୁଷ୍ଟତଂ କୃତମ୍ ।

ତନ୍ନେ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବରୁଣୋ ବୃହସ୍ପତିଃ ସବିତା ଚ ପୁନଃ ପୁନଃ ପୁନଃ ।। ୧୨ ।।

ସୁମିତ୍ରିୟା ନ ଆପ ଓଷଧୟଃ ସନ୍ତୁ ।

ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟାସ୍ତସ୍ତୈ ଭୂୟାସୁର୍ଯ୍ୟୋଽସ୍ତ୍ରାନ୍ଦେଷ୍ଟି ଯଂ ଚ ବୟଂ ଦ୍ବିଷ୍ଣୁଃ ।। ୧୩ ।।

।। ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦିତତ୍ତ୍ୱର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ।। ୪ ।।

।। ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ନମୋଽଗ୍ନୟେଽସୁମତେ ନମ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ନମୋ ବରୁଣାୟ ନମୋ ବାରୁଣ୍ୟେ ନମୋଽଦ୍-ଭ୍ୟଃ ।

ୟଦପାଂ କୂରଂ ଯଦମେଧ୍ୟଂ ଯଦଶାନ୍ତଂ ତଦପଗଚ୍ଛତାତ୍ ।। ୧ ।।

ଅତ୍ୟାଶନାଦତୀପାନାଦ୍ୟଜ ଉଗ୍ରାତ୍-ପ୍ରତିଗ୍ରହାତ୍ ।

ତନ୍ନେ ବରୁଣୋ ରାଜା ପାଣିନା ହ୍ୟବମର୍ଶତୁ ।। ୨ ।।

ସୋଽହମପାପୋ ବିରଜୋ ନିର୍ମୁକ୍ତୋ ମୁକ୍ତିକିଲ୍ବିଷଃ ।

ନାକସ୍ୟ ପୃଷ୍ଠମାରୁହ୍ୟ ଗଚ୍ଛେଦ୍-ବ୍ରହ୍ମସଲୋକତାମ୍ ।। ୩ ।।

ଇମଂ ମେ ଗଙ୍ଗେ ଯମୁନେ ସରସ୍ୱତି ଶୁଭ୍ରଦ୍ବି ସ୍ତ୍ରୋମଂ ସତତା ପରୁଷୟା ।

ଅସିକ୍ନୟା ମରୁଦ୍ବଧେ ବିତସ୍ତୟାର୍ଜୀକୀୟେ ଶୃଣୁହ୍ୟା ସୁଷୋମୟା ।। ୪ ।।

ଋତଂ ଚ ସତ୍ୟଂ ଚାଭୀଜାଉପସୋଽଧ୍ୟଜାୟତ ।

ତତୋ ରାତ୍ର୍ୟଜାୟତ ତତଃ ସମୁଦ୍ରୋ ଅର୍ଣ୍ଣବଃ ।। ୫ ।।

ସମୁଦ୍ରାଦର୍ଶବାଦଧି ସଂବସ୍ତରୋ ଅଜାୟତ ।
ଅହୋରାତ୍ରାଣି ବିଦଧଦ୍ବିଶ୍ବସ୍ୟ ମିଷତୋ ବଶୀ ॥ ୭ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସୌ ଧାତା ଯଥାପୂର୍ବମକଳ୍ପୟତ୍ ।
ଦିବଂ ଚ ପୃଥିବୀଂ ଚାନ୍ତରିକ୍ଷମଥୋ ସ୍ବଃ ॥ ୮ ॥

ୟତ୍-ପୃଥିବ୍ୟା ରଜଃ ସ୍ବମାନ୍ତରିକ୍ଷେ ବିରୋଦସୀ ।
ଇମାସ୍ତଦାପୋ ବରୁଣଃ ପୁନାତ୍ବୃଦମର୍ଷଣଃ ॥ ୮ ॥

ଏଷ ସର୍ବସ୍ୟ ଭୂତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ଭୁବନସ୍ୟ ଗୋପ୍ତା ।
ଏଷ ପୁଣ୍ୟକୃତାଂ ଲୋକାନେଷ ମୃତ୍ୟୋ ହିରଶ୍ଚୟଃ ।
ଦ୍ୟାବାପୃଥିବ୍ୟୋର୍ହିରଶ୍ଚୟଂ ସଂଶୃତଂ ସୁବଃ ।
ସ ନଃ ସୁବଃ ସଂଶିଶାଧି ॥ ୯ ॥

ଆତ୍ମଂ ଜ୍ଞଲତି ଜ୍ୟୋତିରହମସ୍ମି ।
ଜ୍ୟୋତିର୍ଜ୍ଞଲତି ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମି ।
ୟୋଃହମସ୍ମି ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମି ।
ଅହମେବାହଂ ମାଂ ଭୁହୋମି ସ୍ବାହା ॥ ୧୦ ॥

ଅକାର୍ଯ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟକୀର୍ଣ୍ଣୀ ସ୍ତେନୋ ଭୃଶହା ଗୁରୁତଲ୍ଲଗଃ ।
ବରୁଣୋଽପାମଘମର୍ଷଣସ୍ତସ୍ମାତ୍-ପାପାତ୍-ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ॥ ୧୧ ॥

ରଜୋ ଭୂମିସ୍ତ୍ବମ୍ପାରୋଦୟସ୍ତ୍ବ ପ୍ରବଦନ୍ତି ଧୀରାଃ ।
ପୁନନ୍ତୁ ଋଷୟଃ ପୁନନ୍ତୁ ବସବଃ ପୁନାତୁ ବରୁଣ ପୁନାତ୍ବୃଦମର୍ଷଣଃ ॥ ୧୨ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦିପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୫ ॥

॥ ଷଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡ ॥

ଆକ୍ରାନ୍ତସମୁଦ୍ରଃ ପ୍ରଥମେ ବିଧର୍ମନ୍ ଜନୟନ୍ ପ୍ରଜା ଭୁବନସ୍ୟ ରାଜା ।
ବୃଷା ପବିତ୍ରେ ଅଧି ସାନୋ ଅବ୍ୟେ ବୃହସ୍ତୋମୋ ବାବୃଧେ ସୁବାନ ଇନ୍ଦୁଃ ॥ ୧ ॥

ଜାତବେଦସ୍ତେ ସୁନବାମ ସୋମମରାତୀୟତୋ ନିଦହାତି ବେଦଃ ।
ସ ନଃ ପର୍ଷଦତି ଦୁର୍ଗାଣି ବିଶ୍ୱା ନାବେବ ସିନ୍ଧୁଂ ଦୁରିତାତ୍ୟଗ୍ନିଃ ॥ ୨ ॥

ତାମଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣାଂ ତପସା ଜ୍ୱଲନ୍ତୀଂ ବୈରୋଚନୀଂ କର୍ମଫଲେଷୁ ଭୁଷାମ୍ ।
ଦୁର୍ଗାଂ ଦେବୀଂ ଶରଣମହଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ସୁତରସିତରସେ ନମଃ ॥ ୩ ॥

ଅଗ୍ନେ ତ୍ୱଂ ପାରୟା ନବ୍ୟା ଅସ୍ମାନ୍ ସ୍ୱସ୍ତିଭିରତି ଦୁର୍ଗାଣି ବିଶ୍ୱା ।
ପୂଷ୍ଟ ପୃଥ୍ୱୀ ବହୁଲା ନ ଉର୍ବୀ ଭବା ତୋକାୟ ତନୟାୟ ଶଂୟୋଃ ॥ ୪ ॥

ବିଶ୍ୱାନି ନୋ ଦୁର୍ଗହା ଜାତବେଦଃ ସିନ୍ଧୁର୍ନ ନାବା ଦୁରିତାତିପର୍ଷି ।
ଅଗ୍ନେ ଅତିବନ୍ନମସା ଗୃଣାନୋଽସ୍ତ୍ରାକଂ ବୋଧ୍ୟାବିତା ତନୁନାମ୍ ॥ ୫ ॥

ପୃତନାଜିତଂ ସହମାନମଗ୍ନିମୁଗ୍ରଂ ହୁବେମ ପରମାସୁଧସ୍ତାତ୍ ।
ସ ନଃ ପର୍ଷଦତିଦୁର୍ଗାଣି ବିଶ୍ୱା କ୍ଷାମଢେବୋ ଅତିଦୁରିତାତ୍ୟଗ୍ନିଃ ॥ ୬ ॥

ପ୍ରତ୍ନୋ ହି କମୀତ୍ୟା ଅଧୁରେଷୁ ସନାତ ହୋତା ନବ୍ୟଶ୍ଚ ସସ୍ତି ।
ସ୍ୱାଂ ଚାଗ୍ନେ ତନ୍ନଂ ପିପ୍ରୟସ୍ତାସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ଚ ସୌଭଗମାୟଜସ୍ୱ ॥ ୭ ॥

ପରସ୍ତାଦ୍ୟଶୋ ଗୁହାସୁ ମମ ସୁପର୍ଣ୍ଣପକ୍ଷାୟ ଧୀମହି ।
ଶତବାହୁନା ପୁନରଜାୟତ ସୁବୋ ରାଜା ସଧସ୍ତା ତ୍ରୀଣି ଚ ॥ ୮ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦ୍‌ଷଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୬ ॥

॥ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଓଁ ଭୂରଗ୍ନୟେ ପୃଥିବ୍ୟୈ ସ୍ୱାହା ।
ଭୂବୋ ବାୟୁବେଽନ୍ତରିକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା ।
ସୁବରାଦିତ୍ୟାୟ ଦିବେ ସ୍ୱାହା ।
ଭୂର୍ଭୁବଃସୁବରନ୍ଧ୍ରମସେ ଦିଗ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ।
ନମୋ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱଧା ପିତୃଭ୍ୟୋ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସୁବରଗ୍ନିରୋମ୍ ॥ ୧ ॥

ଭୂରନ୍ନମଗ୍ନୟେ ପୃଥିବ୍ୟୈ ସ୍ୱାହା ।
ଭୂବୋଽନ୍ନଂ ବାୟୁବେଽନ୍ତରିକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା ।
ସୁବରନ୍ନମାଦିତ୍ୟାୟ ଦିବେ ସ୍ୱାହା ।
ଭୂର୍ଭୁବଃସୁବରନ୍ନଂ ଚନ୍ଦ୍ରମସେ ଦିଗ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ।
ନମୋ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱଧା ପିତୃଭ୍ୟୋ ଭୂର୍ଭୁବଃସୁବରନ୍ନମୋମ୍ ॥ ୨ ॥

ଭୂରଗ୍ନୟେ ଚ ପୃଥିବ୍ୟୈ ଚ ମହତେ ଚ ସ୍ୱାହା ।
ଭୂବୋ ବାୟୁବେ ଚାନ୍ତରିକ୍ଷାୟ ଚ ମହତେ ଚ ସ୍ୱାହା ।
ସୁବରାଦିତ୍ୟାୟ ଚ ଦିବେ ଚ ମହତେ ଚ ସ୍ୱାହା ।
ଭୂର୍ଭୁବଃସୁବରନ୍ଧ୍ରମସେ ଚ ନକ୍ଷତ୍ରେଭ୍ୟଃ ଦିଗ୍ଭ୍ୟଃ ମହତେ ଚ ସ୍ୱାହା ।
ନମୋ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱଧା ପିତୃଭ୍ୟୋ ଭୂର୍ଭୁବଃସୁବର୍ମହରୋମ୍ ॥ ୩ ॥

ପାହି ନୋ ଅଗ୍ନି ଏନସେ ସ୍ୱାହା ।
ପାହି ନୋ ବିଶ୍ୱବେଦସେ ସ୍ୱାହା ।
ୟଞ୍ଜିଂ ପାହି ବିଭାବସୋ ସ୍ୱାହା ।
ସର୍ବଂ ପାହି ଶତକ୍ରତୋ ସ୍ୱାହା ॥ ୪ ॥

ୟସ୍ମିନ୍ନସ୍ମାନ୍ମୁଷତୋ ବିଶ୍ୱରୂପସ୍ତନ୍ମୋଦ୍ୟଶ୍ଚନ୍ଦାଂସ୍ୟାବିବେଶ ।
ସତାଂ ଶକ୍ୟଃ ପ୍ରୋକାଚୋପନିଷଦିନ୍ଦ୍ରୋ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ଋଷିତ୍ୟୋ ନମୋ
ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱଧା ପିତୃତ୍ୟୋ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱରଶ୍ଚନ୍ଦ ଓଁ ॥ ୫ ॥

ନମୋ ବ୍ରହ୍ମଣେ ଧାରଣଂ ମେ ଅସ୍ତୁନିରାକରଣଂ ଧାରୟିତା ଭୂୟାସଂ
କର୍ଣ୍ଣୟୋଃ ଶ୍ରୁତଂ ମା ଚ୍ୟୋତ୍ତ୍ୱଂ ମମାମୁଷ୍ୟ ଓଁ ॥ ୬ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ସପ୍ତମଃଖଣ୍ଡଃ ॥ ୭ ॥

॥ ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଋତଂ ତପଃ ସତ୍ୟଂ ତପଃ ଶ୍ରୁତଂ ତପଃ ଶାନ୍ତଂ ତପୋ ଦାନଂ ତପୋ ଯଜ୍ଞସ୍ତପୋ ଭୂର୍ଭୁବଃ
ସୁବର୍ଚ୍ଚହ୍ୱେତଦୁପାସ୍ୱେତଉପଃ ॥ ୧ ॥

ୟଥା ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ସଂପୁଷ୍ପିତସ୍ୟ ଦୂରାଦ୍ଭାନ୍ନୋ ବାତ୍ୟେବଂ ପୁଣ୍ୟସ୍ୟ କର୍ମଣୋ ଦୂରାଦ୍ଭାନ୍ନୋ ବାତି ।
ୟଥାସିଧାରାଂ କର୍ତ୍ତେଃବହିତାମବକ୍ରାମେଦ୍ୟଦ୍ୟୁ୍ୟ ବେହ ବେହବା ବିହ୍ୱଲିଷ୍ୟାମି କର୍ତ୍ତଂ
ପତିଷ୍ୟାମୀତ୍ୟେବମନୃତାଦାତ୍ମାନଂ ଭୁଗୁଘ୍ନେତ୍ ॥ ୨ ॥

ଅଶୋରଣୀୟାନ୍ନହତୋ ମହୀୟାନ୍ନାତ୍ମା ଗୁହାୟାଂ ନିହିତୋଽସ୍ୟ ଜନ୍ତୋଃ ।
ତମକ୍ରତୁଂ ପଶ୍ୟତି ବୀତଶୋକୋ ଧାତୁଃ ପ୍ରସାଦାନ୍ନହିମାନମୀଶମ୍ ॥ ୩ ॥

ସପ୍ତ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରଭବନ୍ତି ତସ୍ମାସ୍ତପ୍ରାର୍ଚିଷଃ ସମିଧଃ ସପ୍ତ ଜିହ୍ୱାଃ ।
ସପ୍ତ ଇମେ ଲୋକା ଯେଷୁ ଚରନ୍ତି ପ୍ରାଣା ଗୁହାଶୟା ନିହିତାଃ ସପ୍ତ ସପ୍ତ ॥ ୪ ॥

ଅତଃ ସମୁଦ୍ରା ଗିରୟଶ୍ଚ ସର୍ବେ ଅସ୍ତ୍ରାସ୍ତ୍ରୀୟନ୍ତେ ସିନ୍ଧବଃ ସର୍ବରୂପାଃ ।
ଅତଶ୍ଚ ବିଶ୍ୱା ଓଷଧୟୋ ରସଶ୍ଚ ଯେନୈଷ ଭୂତୈସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟତେ ହ୍ୟନ୍ତରାତ୍ମା ॥ ୫ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦିଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୮ ॥

॥ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ବ୍ରହ୍ମା ଦେବାନାଂ ପଦବାଃ କବୀନାମୃଷିର୍ବିପ୍ରାଣାଂ ମହିଷୋ ମୃଗାଣାମ୍ ।
ଶ୍ୟାମୋ ଗୃଧ୍ରାଣାଂ ସ୍ୱଧିତିର୍ବନାନାଂ ସୋମଃ ପବିତ୍ରମତ୍ୟେତି ରେଭନ୍ ॥ ୧ ॥

ଅଜାମେକାଂ ଲୋହିତଶୁକ୍ଳକୃଷ୍ଣାଂ ବହ୍ମୀଂ ପ୍ରଜାଂ ଜନୟନ୍ତୀଂ ସରୂପାମ୍ ।
ଅଜୋ ହ୍ୟେକୋ ଭୃଷମାଶୋଽନୁଶେତେ ଜହାତ୍ୟେନାଂ ଭୁକ୍ତଭୋଗାମଜୋଽନ୍ୟଃ ॥ ୨ ॥

ହଂସଃ ଶୁଚିଷଦ୍ୱସୁରନ୍ତରିକ୍ଷସଜ୍ଞୋତା ବେଦିଷଦତିଥିର୍ଦୁରୋଶସତ୍ ।
ନୃଷଦ୍ୱରସଦୃତସଦ୍ୟୋମସଦକ୍ତା ଗୋଜା ଋତଜା ଅଦ୍ରିଜା ଋତଂ ବୃହତ୍ ॥ ୩ ॥

ୟସ୍ମାନ୍ନ ଜାତଃ ପରୋ ଅନ୍ୟୋ ଅସ୍ତି ଯଃ ଆବିବେଶ ଭୁବନାନି ବିଶ୍ୱା ।
ପ୍ରଜାପତିଃ ପ୍ରଜୟା ସଂବିଦାନସ୍ତୀଶି ଜ୍ୟୋତୀଂଷି ସତତେ ସ ସୋତଶୀ ॥ ୪ ॥

ବିଧର୍ତାରଂ ହବାମହେ ବସୋଃ କୁବିଦ୍ୱନାତି ନଃ ।
ସବିତାରଂ ନୃତକ୍ଷସମ୍ ॥ ୫ ॥

ଅଦ୍ୟା ନୋ ଦେବ ସବିତଃ ପ୍ରଜାବସ୍ତାବାଃ ସୌଭଗମ୍ ।
ପରା ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନିୟଂ ସୁବ ॥ ୬ ॥

ବିଶ୍ୱାନି ଦେବ ସବିତର୍ଦୁରିତାନି ପରାସୁବ ।
ୟତ୍ତ୍ରଂ ତନ୍ନ ଆସୁବ ॥ ୭ ॥

ମଧୁ ବାତା ଋତାୟତେ ମଧୁ କ୍ଷରନ୍ତି ସିନ୍ଧବଃ ।
ମାଧ୍ୱୀର୍ନଃ ସନ୍ତୋଷଧୀଃ ॥ ୮ ॥

ମଧୁନକ୍ତମୁତୋଷସୋ ମଧୁମପ୍ତାର୍ଥବଂ ରଜଃ ।
ମଧୁ ଘୌରସ୍ତୁ ନଃ ପିତା ॥ ୯ ॥

ମଧୁମାନ୍ନୋ ବନସ୍ପତିର୍ମଧୁମାଁ ଅସ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଃ ।
ମାଧୁୀର୍ଗାବୋ ଭବନ୍ତୁ ନଃ ॥ ୧୦ ॥

ଘୃତଂ ମିମିକ୍ଷେ ଘୃତମସ୍ୟ ଯୋନିର୍ଘୃତେ ଶ୍ରିତୋ ଘୃତମୁସ୍ୟ ଧାମ ।
ଅନୁଷ୍ଠଧମାବହ ମାଦୟସ୍ତୁ ସ୍ବାହାକୃତଂ ବୃଷଭ ବକ୍ଷି ହବ୍ୟମ୍ ॥ ୧୧ ॥

ସମୁଦ୍ରାଦୂର୍ମର୍ମଧୁମାଁ ଭଦାରଦୁପାଂଶୁନା ସମମୃତତୃମାନତ୍ ।
ଘୃତସ୍ୟ ନାମ ଗୁହ୍ୟଂ ଯଦସ୍ତ୍ରି ଜିହ୍ବା ଦେବାନାମମୃତସ୍ୟ ନାଭିଃ ॥ ୧୨ ॥

ବୟଂ ନାମ ପ୍ରବ୍ରବାମା ଘୃତସ୍ୟାସ୍ମିନ୍ୟଜ୍ଞେ ଧାରୟାମା ନମୋଭିଃ ।
ଉପ ବ୍ରହ୍ମା ଶୃଣବଚ୍ଛତ୍ୟମାନଂ ଚତୁଃଶୃଙ୍ଗୋଽବମୀଢ୍ଵୌର ଏତତ୍ ॥ ୧୩ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦିନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୯ ॥

॥ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଚତ୍ବାରି ଶୃଙ୍ଗା ତ୍ରୟୋ ଅସ୍ୟ ପାଦା ଦ୍ବେ ଶୀର୍ଷେ ସପ୍ତ ହସ୍ତାସୋ ଅସ୍ୟ ।
ତ୍ରିଧା ବଜୋ ବୃଷଭୋ ରୋରବୀତି ମହୋ ଦେବୋ ମର୍ତ୍ତ୍ୟା ଆବିବେଶ ॥ ୧ ॥

ତ୍ରିଧା ହିତଂ ପଶିଭିର୍ଗୁହ୍ୟମାନଂ ଗବି ଦେବାସୋ ଘୃତମନ୍ନୁବିନ୍ଦନ୍ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ଏକଂ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏକଂ ଜଜାନ ବେନାଦେକଂ ସ୍ବଧୟା ନିଷ୍ଠତୟୁଃ ॥ ୨ ॥

ୟୋ ଦେବାନାଂ ପ୍ରଥମଂ ପୁରସ୍ତାଦ୍ବିଶ୍ବାଧିକୋ ରୁଦ୍ରୋ ମହର୍ଷିଃ ।
ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଂ ପଶ୍ୟତ ଜାୟମାନଂ ସ ନୋ ଦେବଃ ଶୁଭୟା ସ୍ତୃତ୍ୟା ସଂଯୁନକ୍ତି ॥ ୩ ॥

ୟସ୍ମାପୂର୍ବଂ ନାପରମସ୍ତ୍ରି କିଞ୍ଚିଦ୍ୟସ୍ମାନ୍ନାଶୀୟୋ ନ ଜ୍ୟାୟୋଽସ୍ତ୍ରି କଶ୍ଚିତ୍ ।
ବୃକ୍ଷ ଇବ ସ୍ତବ୍ଧୋ ଦିବି ତିଷ୍ଠତ୍ୟେକସ୍ତେନେଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ପୁରୁଷେଶ ସର୍ବମ୍ ॥ ୪ ॥

ନ କର୍ମଣା ନ ପ୍ରଜୟା ଧନେନ ତ୍ୟାଗେନୈକେ ଅମୃତତ୍ୱମାନଶୁଃ ।
ପରେଣ ନାକଂ ନିହିତଂ ଗୁହାୟାଂ ବିଭ୍ରାଜତେ ଯଦ୍ୟତୟୋ ବିଶନ୍ତି ॥ ୫ ॥

ବେଦାନ୍ତବିଜ୍ଞାନସୁନିଶ୍ଚିତାର୍ଥାଃ ସନ୍ନ୍ୟାସୟୋଗାଦ୍ୟତୟଃ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱାଃ ।
ତେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେଷୁ ପରାନ୍ତକାଳେ ପରାମୃତାଃ ପରିମୁଚ୍ୟନ୍ତି ସର୍ବେ ॥ ୬ ॥

ଦହଂ ବିପାପୁଂ ବରଂ ବେଶ୍ମଭୂତଂ ଯତ୍-ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ପୁରମଧ୍ୟସଂସ୍ଥମ୍ ।
ତତ୍ରାପି ଦହଂ ଗଗନଂ ବିଶୋକସ୍ତସ୍ମିନ୍ୟଦନ୍ତସ୍ତଦୁପାସିତବ୍ୟମ୍ ॥ ୭ ॥

ୟୋ ବେଦାଦୌ ସ୍ୱରଃ ପ୍ରୋକ୍ତୋ ବେଦାନ୍ତେ ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ।
ତସ୍ୟ ପ୍ରକୃତିଲୀନସ୍ୟ ଯଃ ପରଃ ସ ମହେଶ୍ୱରଃ ॥ ୮ ॥

ଅଜୋଽନ୍ୟଃ ସୁବିଭା ନାଭିଃ ସର୍ବମସୈବ ॥ ୯ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦିଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୦ ॥

॥ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସହସ୍ରଶୀର୍ଷଂ ଦେବଂ ବିଶ୍ୱାଖ୍ୟଂ ବିଶ୍ୱଶମ୍ଭୁବମ୍ ।
ବିଶ୍ୱଂ ନାରାୟଣଂ ଦେବମକ୍ଷରଂ ପରମଂ ପ୍ରଭୁମ୍ ॥ ୧ ॥

ବିଶ୍ୱତଃ ପରମଂ ନିତ୍ୟଂ ବିଶ୍ୱଂ ନାରାୟଣଂ ହରିମ୍ ।
ବିଶ୍ୱମେବେଦଂ ପୁରୁଷସ୍ତଦ୍ୱିଶ୍ୱମୁପଜୀବତି ॥ ୨ ॥

ପତିଂ ବିଶ୍ୱସ୍ୟାତ୍ରେଶ୍ୱରଂ ଶାଶ୍ୱତଂ ଶିବମରୂପମ୍ ।
ନାରାୟଣଂ ମହାଜ୍ଞେୟଂ ବିଶ୍ୱାତ୍ମାନଂ ପରାୟଣମ୍ ॥ ୩ ॥

ନାରାୟଣଃ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ଵଂ ନାରାୟଣଃ ପରଃ ।
ନାରାୟଣଃ ପରୋ ଜ୍ୟୋତିରାତ୍ମା ନାରାୟଣଃ ପରଃ ॥ ୪ ॥

ନାରାୟଣଃ ପରୋ ଧ୍ୟାତା ଧ୍ୟାନଂ ନାରାୟଣଃ ପରଃ ।
ପରାଦପି ପରଶ୍ଚାସ୍ତୁ ତସ୍ମାଦ୍ୟସ୍ତୁ ପରାପରଃ ॥ ୫ ॥

ୟଞ୍ଚ କିଞ୍ଚିଦ୍ଭଗତ୍ୟସ୍ମିନ୍ମୃଗ୍ୟତେ ଶୂନ୍ୟତେଽପି ବା ।
ଅନ୍ତର୍ବହିଷ୍ଠ ତତ୍ତ୍ଵର୍ବଂ ବ୍ୟାପ୍ୟ ନାରାୟଣଃ ସ୍ଥିତଃ ॥ ୬ ॥

ଅନନ୍ତମବ୍ୟୟଂ କବିଂ ସମୁଦ୍ରେତଂ ବିଶ୍ଵଶମ୍ଭବମ୍ ।
ପଦ୍ମକୋଶପ୍ରତୀକାଶଂ ସୁଷିରଂ ଚାପ୍ୟଧୋମୁଖମ୍ ॥ ୭ ॥

ଅଧୋନିଷ୍ଠ୍ୟା ବିତସ୍ତ୍ୟାଂ ତୁ ନାଭ୍ୟାମୁପରି ତିଷ୍ଠତି ।
ହୃଦୟଂ ତଦ୍ଵିଜାନୀୟାଦ୍ଵିଶ୍ଵସ୍ୟାୟତନଂ ମହତ୍ ॥ ୮ ॥

ସତତଂ ତୁ ଶିରାଭିସ୍ତୁ ଲମ୍ବତ୍ୟାକୋଶସନ୍ନିଭମ୍ ।
ତସ୍ୟାନ୍ତେ ସୁଷିରଂ ସୁକ୍ଷ୍ମଂ ତସ୍ମିନ୍ନସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ॥ ୯ ॥

ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ମହାନଗ୍ନିର୍ବିଶ୍ଵାର୍ଚ୍ଚିବିଶ୍ଵତୋମୁଖଃ ।
ସୋଽଗ୍ରଭୁଗ୍ନିଭଜଂତିଷ୍ଠନ୍ନାହାରମକ୍ଷୟଃ କବିଃ ॥ ୧୦ ॥

ସନ୍ତ୍ରାପୟତି ସ୍ଵଂ ଦେହମାପାଦତଲମସ୍ତକମ୍ ।
ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ବହ୍ନିଶିଖା ଅଶୀୟୋର୍ଧ୍ଵା ବ୍ୟବସ୍ଥିତା ॥ ୧୧ ॥

ନୀଲତୋୟଦମଧ୍ୟସ୍ଥା ବିଦ୍ୟୁଲ୍ଲେଖେବ ଭାସୁରା ।
ନୀବାରଶୁକବଉନ୍ମୀ ପୀତାଭା ସ୍ୟାଉନୁପମା ॥ ୧୨ ॥

ତସ୍ୟାଃ ଶିଖାୟା ମଧ୍ୟେ ପରମାତ୍ମା ବ୍ୟବସ୍ଥିତଃ ।
ସ ବ୍ରହ୍ମା ସ ଶିବଃ ସେନ୍ଦ୍ରଃ ସୋଽକ୍ଷରଃ ପରମଃ ସ୍ଵରାଟ୍ ॥ ୧୩ ॥

ଅଥାତୋ ଯୋଗ ଜିହ୍ଵା ମେ ମଧୁବାଦିନୀ ।
ଅହମେବ କାଲୋ ନାହଂ କାଲସ୍ୟ ॥ ୧୪ ॥

ନାରାୟଣଃ ସ୍ଥିତୋ ବ୍ୟବସ୍ଥିତଶ୍ଚତ୍ଵାରି ତ ॥ ୧୫ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଏକାଦଶଃଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୧ ॥

॥ ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଉତଂ ସତ୍ୟଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ପୁରୁଷଂ କୃଷ୍ଣପିଂଗଲମ୍ ।
ଉର୍ଧ୍ଵରେତଂ ବିରୂପାକ୍ଷଂ ବିଶ୍ଵରୂପାୟ ବୈ ନମଃ ॥ ୧ ॥

ଆଦିତ୍ୟୋ ବା ଏଷ ଏତନ୍ନଶ୍ଚଲଂ ତପତି ।
ତତ୍ର ତା ଋତସ୍ତଦୃତାଂ ମଣ୍ଡଳଂ ସ ଋତାଂ ଲୋକୋଽଥ ଯୁ ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଶ୍ଚଲେ
ଅର୍ଚ୍ଚିଷି ପୁରୁଷସ୍ତାନି ଯଜୁଂଷି ସ ଯଜୁଷାଂ ମଣ୍ଡଳଂ ସ ଯଜୁଷାଂ ଲୋକୋଽଥ ଯୁ
ଏଷ ଏତସ୍ମିନ୍ନଶ୍ଚଲେ ଅର୍ଚ୍ଚିର୍ଦୀପ୍ୟତେ ତାନି ସ୍ଵାମାନି ସ ସ୍ଵାମ୍ନାଂ ମଣ୍ଡଳଂ ସ ସ୍ଵାମ୍ନାଂ
ଲୋକଃ ସୈଷା ତ୍ରୟୋବ ବିଦ୍ୟା ତପତି ଯୁ ଏଷୋଽନ୍ତରାଦିତ୍ୟେ ହିରଣ୍ଘୟଃ ପୁରୁଷଃ ॥ ୨ ॥

ଆଦିତ୍ୟୋ ବୈ ତେଜ ଓଜୋ ବଲଂ ଯୁଶଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମାତ୍ତ୍ଵା ମନୋ
ମନ୍ଥ୍ୟର୍ମନ୍ଥୁର୍ମୃତ୍ୟୁଃ ସତ୍ୟୋ ମିତ୍ରୋ ବାୟୁରାକାଶଃ ।
ପ୍ରାଣୋ ଲୋକପାଲକଃ । କିଂ ତସ୍ମତ୍ୟମନ୍ନମାୟୁରମୃତୋ ଜୀବୋ ବିଶ୍ଵଃ ।
କତମଃ ସ୍ଵୟମ୍ନୁ ପ୍ରଜାପତିଃ ସଂବସ୍ତର ଇତି ।
ସଂବସ୍ତରୋଽସ୍ଵାବାଦିତ୍ୟୋ ଯୁ ଏଷ ପୁରୁଷ ଏଷ ଭୂତାନାମଧିପତିଃ ।
ବ୍ରହ୍ମଣଃ ସ୍ଵାୟତ୍ଵ୍ୟଂ ସଲୋକତାମାପ୍ନୋତ୍ୟେତାସ୍ମାମେବ ଦେବତାନାଂ ସ୍ଵାୟତ୍ଵ୍ୟଂ
ସାର୍ଘ୍ଵତାଂ ସମାନଲୋକତାମାପ୍ନୋତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦେତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୩ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୨ ॥

॥ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଘୃଣିଃ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆଦିତ୍ୟ ଓମ୍ ।

ଅର୍ଚ୍ଚୟନ୍ତି ତପଃ ସତ୍ୟଂ ମଧୁ କ୍ଷରନ୍ତି ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ତଦାପ

ଆପୋ ଜ୍ୟୋତୀରସୋଽମୃତଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱରୋମ୍ ॥ ୧ ॥

ସର୍ବୋ ବୈ ରୁଦ୍ରସ୍ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ।

ପୁରୁଷୋ ବୈ ରୁଦ୍ରସ୍ତନ୍ନହୋ ନମୋ ନମଃ ।

ବିଶ୍ୱଂ ଭୂତଂ ଭବ୍ୟଂ ଭୁବନଂ ଚିତ୍ରଂ ବହୁଧା ଜାତଂ ଜାୟମାନଂ ଚ ଯତ୍ ।

ସର୍ବା ହ୍ୟେଷ ରୁଦ୍ରସ୍ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୨ ॥

କଦୁଦ୍ରାୟ ପ୍ରଚେତସେ ମୀଦୁଷ୍ଟମାୟ ତବ୍ୟସେ ।

ବୋଚେମ ଶକ୍ତମଂ ହୃଦେ ।

ସର୍ବୋହ୍ୟେଷ ରୁଦ୍ରସ୍ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରାୟ ନମୋ ଅସ୍ତୁ ॥ ୩ ॥

ନମୋ ହିରଣ୍ୟବାହବେ ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣାୟ ହିରଣ୍ୟରୂପାୟ ହିରଣ୍ୟପତୟେ ।

ଅମ୍ବିକାପତୟେ ଭମାପତୟେ ନମୋ ନମଃ ॥ ୪ ॥

ୟସ୍ୟ ବୈକଂକତ୍ୟଗ୍ନିହୋତ୍ରହବଣୀ ଭବତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାଃ

ପ୍ରତ୍ୟେବାସ୍ୟାହୁତୟସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟନ୍ତ୍ୟଥୋ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୈ୍ୟ ॥ ୫ ॥

କୃଶ୍ନସ୍ତ ପାଜ ଇତି ପଞ୍ଚି ॥ ୬ ॥

ଅଦିତିର୍ଦେବା ଗନ୍ଧର୍ବା ମନୁଷ୍ୟାଃ ପିତରୋଽସୁରାସ୍ତ୍ରେଷାଂ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ମାତା ମେଦିନୀ

ପୃଥିବୀ ମହତୀ ମହୀ ସାବିତ୍ରୀ ଗାୟତ୍ରୀ ଜଗଦୁ୍ୟର୍ବୀ ପୃଥ୍ୱୀ ବହୁଲା ବିଶ୍ୱା ଭୂତା ।

କତମା କା ଯା ସା ସତ୍ୟେତ୍ୟମୃତେତି ବସିଷ୍ଠଃ ॥ ୭ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦ୍‌ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୩ ॥

॥ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଆପୋ ବା ଇଦଂ ସର୍ବଂ ବିଶ୍ୱା ଭୂତାନ୍ୟାପଃ ପ୍ରାଣୋ ବା ଆପଃ
ପଶବ ଆପୋ ଅନ୍ନମାପୋଽମୃତମାପଃ ସମ୍ରାତାପୋ ବିରାତାପଃ
ସ୍ୱରାତାପଶ୍ଚନ୍ଦାଂସ୍ୟାପୋ ଜ୍ୟୋତିଂସ୍ୟାପୋ ଯଜ୍ଞଂସ୍ୟାପଃ
ସତ୍ୟମାପଃ ସର୍ବା ଦେବତା ଆପୋ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱରାପ ଓମ୍ ॥ ୧ ॥

ଆପଃ ପୁନନ୍ତୁ ପୃଥିବୀଂ ପୃଥିବୀ ପୂତା ପୁନାତୁ ମାମ୍ ।
ପୁନନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ତତିର୍ବ୍ରହ୍ମପୂତା ପୁନାତୁ ମାମ୍ ।
ୟଦୁଚ୍ଛିଷ୍ଟମଭୋଜ୍ୟଂ ଯଦ୍ୱା ଦୁଷ୍ଟରିତଂ ମମ୍ ।
ସର୍ବଂ ପୁନନ୍ତୁ ମାମାପୋ ଅସତାଂ ଚ ପ୍ରତିଗ୍ରହଂ ସ୍ୱାହା ॥ ୨ ॥

ଅଗ୍ନିଶ୍ଚ ମା ମନ୍ୟଶ୍ଚ ମନ୍ୟପତୟଶ୍ଚ ମନ୍ୟକୃତେଭ୍ୟଃ ପାପେଭ୍ୟୋ ରକ୍ଷତ୍ତାମ୍ ।
ୟଦହ୍ନା ପାପମକାର୍ଷଂ ମନସା ବାଚା ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ପଦ୍-ଭ୍ୟାମୁଦରେଣ ଶିଶ୍ନା
ଅହସ୍ତଦବଲୁମ୍ବତୁ ଯଜ୍ଞିଞ୍ଚ ଦୁରିତଂ ମୟି ।
ଇଦମହଂ ମାମମୃତୟୋନୌ ସତ୍ୟେ ଜ୍ୟୋତିଷି ଜୁହୋମି ସ୍ୱାହା ॥ ୩ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟଶ୍ଚ ମା ମନ୍ୟଶ୍ଚ ମନ୍ୟପତୟଶ୍ଚ ମନ୍ୟକୃତେଭ୍ୟଃ ପାପେଭ୍ୟୋ ରକ୍ଷତ୍ତାମ୍ ।
ୟଦ୍ରାତ୍ର୍ୟା ପାପମକାର୍ଷଂ ମନସା ବାଚା ହସ୍ତାଭ୍ୟାଂ ପଦ୍-ଭ୍ୟାମୁଦରେଣ ଶିଶ୍ନା
ରାତ୍ରିସ୍ତଦବଲୁମ୍ବତୁ ଯଜ୍ଞିଞ୍ଚ ଦୁରିତଂ ମୟି ।
ଇଦମହଂ ମାମମୃତୟୋନୌ ସୂର୍ଯ୍ୟେ ଜ୍ୟୋତିଷି ଜୁହୋମି ସ୍ୱାହା ॥ ୪ ॥

ଅହର୍ନୌ ଅତ୍ୟପୀପରଦ୍ରାତ୍ରିନୌ ଅତିପାରୟଦ୍ରାତ୍ରିନୌ ଅତ୍ୟପୀପରଦହର୍ନୌ
ଅତିପାରୟତ୍ ॥ ୫ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥ ୧୪ ॥

॥ ପଞ୍ଚଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଆୟାତୁ ବରଦା ଦେବୀ ଅକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମସମ୍ବିତମ୍ ।
ଗାୟତ୍ରୀ ଛନ୍ଦସାଂ ମାତା ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ଜୁଷସ୍ବ ନଃ ॥

ଓଜୋଽସି ସହୋଽସି ବଲମସି ଭ୍ରାଜୋଽସି ଦେବାନାଂ ଧାମ
ନାମାସି ବିଶ୍ବମସି ବିଶ୍ବାୟୁଃ ସର୍ବମସି ସର୍ବାୟୁରଭିଭୁରୋମ୍ ।
ଗାୟତ୍ରୀମାବାହୟାମି ସାବିତ୍ରୀମାବାହୟାମି ସରସ୍ବତୀମାବାହୟାମି ॥ ୧ ॥

ଓଁ ଭୁଃ । ଓଁ ଭୁବଃ । ଓଂ ସ୍ବଃ । ଓଁ ମହଃ । ଓଁ ଜନଃ । ଓଁ ତପଃ ।
ଓଂ ସତ୍ୟଂ । ଓଁ ତସ୍ତ୍ରବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋ ଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି ।
ଧିୟୋ ଯୋ ନଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ । ଓମାପୋଜ୍ୟୋତୀରସୋଽମୃତଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ବରୋମ୍ ॥ ୨ ॥

ଓଂ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସୁବର୍ମହର୍ଜନସ୍ତପଃ ସତ୍ୟଂ ମଧୁ କ୍ଷରନ୍ତି ।
ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ । ତଦାପ ଆପୋଜ୍ୟୋତୀରସୋଽମୃତଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ବରୋମ୍ ॥ ୩ ॥

ଓଂ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ । ଓଂ ତଦ୍ବିଧୁଃ । ଓଁ ତଦାତ୍ମା । ଓଂ ତସ୍ତ୍ରର୍ବମ୍ । ଓଂ ତଦ୍-ପୁରୋଂ ନମଃ ॥ ୪ ॥

ଭଉମେ ଶିଖରେ ଦେବୀ ଭୂମ୍ୟାଂ ପର୍ବତମୂର୍ଧନି ।
ବ୍ରାହ୍ମଣେଭ୍ୟା ହ୍ୟନୁଜ୍ଞାତା ଗଚ୍ଛ ଦେବି ଯଥାସୁଖମ୍ ॥ ୫ ॥

ଓଁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷସି ଭୂତେଷୁ ଗୁହାୟାଂ ବିଶ୍ବମୂର୍ତ୍ତିଷୁ ।
ଏବଂ ଯଜ୍ଞସ୍ତୁଂ ବିଷ୍ଣୁସ୍ତୁଂ ବସତ୍କାରସ୍ତୁଂ ରୁଦ୍ରସ୍ତୁଂ ବ୍ରହ୍ମା ତ୍ବଂ ପ୍ରଜାପତିଃ ॥ ୬ ॥

ଅମୃତୋପସ୍ତରଶମସି ॥ ୭ ॥

ପ୍ରାଣେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି ପ୍ରାଣାୟ ସ୍ବାହା ।
ଅପାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି ଅପାନାୟ ସ୍ବାହା ।
ବ୍ୟାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି ବ୍ୟାନାୟ ସ୍ବାହା ।
ଉଦାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି ଉଦାନାୟ ସ୍ବାହା ।
ସମାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି ସମାନାୟ ସ୍ବାହା ॥ ୮ ॥

ପ୍ରାଣେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି । ଶିବୋମାବିଶାପ୍ରଦାହାୟ । ପ୍ରାଣାୟ ସ୍ବାହା ॥
ଅପାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି । ଶିବୋମାବିଶାପ୍ରଦାହାୟ । ଅପାନାୟ ସ୍ବାହା ॥
ବ୍ୟାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି । ଶିବୋମାବିଶାପ୍ରଦାହାୟ । ବ୍ୟାନାୟ ସ୍ବାହା ॥
ଉଦାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି । ଶିବୋମାବିଶାପ୍ରଦାହାୟ । ଉଦାନାୟ ସ୍ବାହା ॥
ସମାନେ ନିବିଷ୍ଟୋଽମୃତଂ ତୁହୋମି । ଶିବୋମାବିଶାପ୍ରଦାହାୟ । ସମାନାୟ ସ୍ବାହା ॥ ୯ ॥

ଅମୃତାପିଧାନମସି ।
ବ୍ରହ୍ମଣି ସ ଆତ୍ମାମୃତତ୍ବାୟ ॥ ୧୦ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ପଞ୍ଚଦଶଃଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୫ ॥

॥ ଷୋଡଶ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଶ୍ରଦ୍ଧାୟାଂ ପ୍ରାଣେ ନିବିଶ୍ୟାମୃତଂ ହୃତମ୍ । ପ୍ରାଣମନ୍ନେନାପ୍ୟାୟସ୍ବ ॥
ଅପାନେ ନିବିଶ୍ୟାମୃତଂ ହୃତମ୍ । ଅପାନମନ୍ନେନାପ୍ୟାୟସ୍ବ ॥
ବ୍ୟାନେ ନିବିଶ୍ୟାମୃତଂ ହୃତମ୍ । ବ୍ୟାନମନ୍ନେନାପ୍ୟାୟସ୍ବ ॥
ଉଦାନେ ନିବିଶ୍ୟାମୃତଂ ହୃତମ୍ । ଉଦାନମନ୍ନେନାପ୍ୟାୟସ୍ବ ॥
ସମାନେ ନିବିଶ୍ୟାମୃତଂ ହୃତମ୍ । ସମାନମନ୍ନେନାପ୍ୟାୟସ୍ବ ॥
ବ୍ରହ୍ମଣି ସ ଆତ୍ମାମୃତତ୍ବାୟ ॥ ୧ ॥

ପ୍ରଣାନାଂ ଗ୍ରନ୍ଥିରସି ରୁଦ୍ରମାବିଶାନ୍ତକସ୍ତେନାନେନାପ୍ୟାୟସ୍ତୁ ॥ ୨॥

ଅଂଗୁଷ୍ଠମାତ୍ରଃ ପୁରୁଷୋ ଅଂଗୁଷ୍ଠଂ ଚ ସମାଶ୍ରିତଃ ।
ଲକ୍ଷଃ ସର୍ବସ୍ୟ ଜଗତଃ ପ୍ରଭୁଃ ପ୍ରୀଣାତି ବିଶ୍ୱଭୁକ୍ ॥ ୩ ॥

ମେଧା ଦେବୀ ଜୁଷମାଣା ନ ଆଗାଦ୍ବିଶ୍ୱାତୀ ଭଦ୍ରା ସୁମନସ୍ୟମାନା ।
ତ୍ୱୟା ଜୁଷ୍ଟା ଜୁଷମାଣା ଦୁରୁକ୍ତାନ୍ ବୃହଦ୍ବଦେମ ବିଦଧେ ସୁବିରାଃ ॥
ତ୍ୱୟା ଜୁଷ୍ଟ ଋଷିର୍ଭବତୁ ଦେବୀ ତ୍ୱୟା ବ୍ରହ୍ମା ଗତଶ୍ରୀରୁତ ତ୍ୱାୟା ।
ତ୍ୱୟା ଜୁଷ୍ଟଶ୍ଚିତ୍ରଂ ବିନ୍ଦତେ ବସୁ ସା ନୋ ଜୁଷସ୍ତୁ ଦ୍ରବିଣେନ ମେଧେ ॥ ୪ ॥

ମେଧାଂ ମେ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ଦଦାତୁ ମେଧାଂ ଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ ।
ମେଧାଂ ମେ ଅଶ୍ୱିନାରୁଭାବାଧିତ୍ୱାଂ ପୁଷ୍କରସ୍ରଜୌ ॥ ୫ ॥

ଅୟରାସୁ ଚ ଯା ମେଧା ଗନ୍ଧର୍ବେଷୁ ଚ ଯନ୍ତ୍ରନଃ ।
ଦୈବୀ ମେଧା ମନୁଷ୍ୟଜା ସା ମାଂ ମେଧା ସୁରଭିର୍ଜୁଷତାମ୍ ॥ ୬ ॥

ଆ ମାଂ ମେଧା ସୁରଭିର୍ବିଶ୍ୱରୂପା ହିରଣ୍ୟବର୍ଣ୍ଣା ଜଗତୀ ଜଗମ୍ୟା ।
ଉର୍ଜସ୍ୱତୀ ପୟସା ପିନୁମାନା ସା ମାଂ ମେଧା ସୁପ୍ରତୀକା ଜୁଷତାମ୍ ॥ ୭ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଷୋଡଶଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୭ ॥

॥ ସପ୍ତଦଶଃ ଶ୍ଳୋଃ ॥

ସଦ୍ୟୋଜାତଂ ପ୍ରପଦ୍ୟାମି ସଦ୍ୟୋଜାତାୟ ବୈ ନମଃ ।

ଭବେ ଭବେ ନାତିଭବେ ଭଜସ୍ବ ମାଂ ଭବୋଦ୍-ଭବାୟ ନମଃ ॥ ୧ ॥

ବାମଦେବାୟ ନମୋ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାୟ ନମଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠାୟ ନମୋ ରୁଦ୍ରାୟ ନମଃ କାଲୀୟ ନମଃ

କଲବିକରଣାୟ ନମୋ ବଲବିକରଣାୟ ନମୋ ବଲପ୍ରମଥନାୟ ନମଃ

ସର୍ବଭୂତଦମନାୟ ନମୋ ମନୋନ୍ମନାୟ ନମଃ ॥ ୨ ॥

ଅଘୋରେଭ୍ୟୋଃଽଥ ଘୋରେଭ୍ୟା ଘୋର ଘୋରତରେଭ୍ୟଃ ।

ସର୍ବତଃ ସର୍ବ ସର୍ବେଭ୍ୟା ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ରୁଦ୍ରରୂପେଭ୍ୟଃ ॥ ୩ ॥

ତତ୍-ପୁରୁଷାୟ ବିଦ୍ମହେ ମହାଦେବାୟ ଧୀମହି ।

ତନ୍ନୋ ରୁଦ୍ରଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ॥ ୪ ॥

ଇଶାନଃ ସର୍ବବିଦ୍ୟାନାମୀଶ୍ବରଃ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ବ୍ରହ୍ମାଧିପତିର୍ବ୍ରହ୍ମଣୋଽଧିପତିର୍ବ୍ରହ୍ମା

ଶିବୋ ମେ ଅସ୍ତୁ ସଦାଶିବୋମ୍ ॥ ୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମ ମେତୁ ମାମ୍ । ମଧୁ ମେତୁ ମାମ୍ । ବ୍ରହ୍ମ ମେଽବ ମଧୁ ମେତୁ ମାମ୍ ।

ୟସ୍ତେ ସୋମ ପ୍ରଜାବହୋଽତି ସୋ ଅହମ୍ । ଦୁଃଖପ୍ରହନ୍ନୁରୁଷ୍ଟହା ।

ୟାଂସ୍ତେ ସୋମ ପ୍ରାଣାଂସ୍ତାଞ୍ଜୁହୋମି ॥

ତ୍ରିସୁପର୍ଣ୍ଣମୟାଚିତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ଦଦ୍ୟାତ୍ ।

ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାଂ ବା ଏତେ ଘୃତି ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣାସ୍ତ୍ରିସୁପର୍ଣ୍ଣ ପଠନ୍ତି ତେ ସୋମଂ

ପ୍ରାପୁବନ୍ତ୍ୟାସହସ୍ରାପଂକ୍ତିଂ ପୁନନ୍ତି ॥ ୬ ॥ ୭ ॥

ବ୍ରହ୍ମମେଧୟା ମଧୁମେଧୟା ବ୍ରହ୍ମ ମେଧେ ମଧୁମେଧୟା ।।
 ଅଦ୍ୟା ନୋ ଦେବ ସବିତଃ ପ୍ରଜାବତ୍ରାବୀଃ ସୌଭଗଂ ।
 ପରା ଦୁଃସ୍ବପ୍ନିୟଂ ସୁବ ।।
 ବିଶ୍ବାନି ଦେବ ସବିତର୍ଦୁରିତାନି ପରାସୁବ ।
 ଯଦ୍-ଭଦ୍ରଂ ତନ୍ନ ଆସୁବ ।।
 ମଧୁ ବାତା ଋତାୟତେ ମଧୁ କ୍ଷରନ୍ତି ସିନ୍ଧବଃ ।
 ମାଧ୍ବୀର୍ନଃ ସନ୍ତୋଷଧୀଃ ।।
 ମଧୁ ନକ୍ତମୁତୋଷସୋ ମଧୁମପ୍ତାର୍ଥବଂ ରଜଃ ।
 ମଧୁ ଦୈରସ୍ତୁ ନଃ ପିତା ।।
 ମଧୁମାନୋ ବନସ୍ବତିର୍ମଧୁମାଁ ଅସ୍ତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଃ ।
 ମାଧ୍ବୀର୍ଗାବୋ ଭବନ୍ତୁ ନଃ ।।
 ଯ ଇମଂ ତ୍ରିସୁପର୍ଣ୍ଣମୟାଚିତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟା ଦଦ୍ୟାତ୍ ।
 ବ୍ରୁଣହତ୍ୟାଂ ବା ଏତେ ଘ୍ନନ୍ତି ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣାସ୍ତ୍ରିସୁପର୍ଣ୍ଣ
 ପଠନ୍ତି ତେ ସୋମଂ ପ୍ରାପୁବନ୍ତ୍ୟାସହସ୍ରାପ୍ତଂ ଘ୍ନନ୍ତି ।। ଓଁ ।। ୭ ।।

ଓଁ ବ୍ରହ୍ମମେଧବା ମଧୁମେଧବା ବ୍ରହ୍ମ ମେଧେ ମଧୁମେଧବା ।।
 ବ୍ରହ୍ମା ଦେବାନାଂ ପଦବୀଃ କବିନାମୃଷିର୍ବିପ୍ରାଣାଂ ମହିଷୋ ମୃଗାଣାମ୍ ।
 ଶ୍ୟେନୋ ଗୃଧ୍ରାଣାଂ ସ୍ବପିତିର୍ବନାନାଂ ସୋମଃ ପବିତ୍ରମତ୍ୟେତି ରେଭନ୍ ।।
 ହଂସଃ ଶୁଚିଷଦ୍ବସୁରନ୍ତରିକ୍ଷସଜ୍ଞୋତା ବେଦିଷଦତିଥିର୍ଦୁରୋଶସତ୍ ।
 ନୃଷଦ୍ବରସଦୃତସଞ୍ଜ୍ୟୋମସଦକ୍ତା ଗୋଜା ଋତଜା ଅଦ୍ରିଜା ଋତଂ ବୃହତ୍ ।।
 ଯ ଇମଂ ତ୍ରିସୁପର୍ଣ୍ଣମୟାଚିତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟା ଦଦ୍ୟାତ୍ ।
 ବୀରହତ୍ୟାଂ ବା ଏତେ ଘ୍ନନ୍ତି ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣାସ୍ତ୍ରିସୁପର୍ଣ୍ଣ ପଠନ୍ତି ତେ ସୋମଂ
 ପ୍ରାପୁବନ୍ତ୍ୟାସହସ୍ରାପ୍ତଂ ଘ୍ନନ୍ତି ।। ଓଁ ।। ୮ ।।

।। ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ସପ୍ତଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।। ୧୭ ।।

॥ ଅଷ୍ଟଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଦେବକୃତସୈନ୍ଧବୋଽବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ମନୁଷ୍ୟକୃତସୈନ୍ଧବୋଽବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ପିତୃକୃତସୈନ୍ଧବୋଽବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ଆତ୍ମକୃତସୈନ୍ଧବୋଽବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ଅନ୍ୟକୃତସୈନ୍ଧବୋଽବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ୟଦ୍ଭିବା ତ ନକ୍ତଂ ତୈନଶ୍ଚକୃମ ତସ୍ୟାବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ୟଦ୍ଭିଦ୍ବାଂସଶ୍ଚାବିଦ୍ବାଂସଶ୍ଚୈନଶ୍ଚକୃମ ତସ୍ୟାବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ୟଞ୍ଜାହମେନୋ ବିଦ୍ବାଂସଶ୍ଚାବିଦ୍ବାଂସଶ୍ଚୈନଶ୍ଚକୃମ ତସ୍ୟାବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ୟସ୍ତପତ୍ତଶ୍ଚ ଜାଗ୍ରତଶ୍ଚୈନଶ୍ଚକୃମ ତସ୍ୟାବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ୟସ୍ତୁଷ୍ମପ୍ତଶ୍ଚ ଜାଗ୍ରତଶ୍ଚୈନଶ୍ଚକୃମ ତସ୍ୟାବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ।
ଏନସ ଏନସୋଽବୟୁଜନମସି ସ୍ବାହା ॥ ୧ ॥

କାମୋଽକାର୍ଷୀନ୍ନାହଂ କରୋମି କାମଃ କରୋତି କାମଃ କର୍ତ୍ତା କାମଃ କାରୟିତା ।
ଏତଞ୍ଜେ କାମ କାମାୟ ସ୍ବାହା ॥ ୨ ॥

ମନୁ୍ୟରକାର୍ଷୀନ୍ନାହଂ କରୋମି ମନୁ୍ୟଃ କରୋତି ମନୁ୍ୟଃ କର୍ତ୍ତା ମନୁ୍ୟଃ କାରୟିତା ।
ଏତଞ୍ଜେ ମନେ୍ୟା ମନ୍ୟବେ ସ୍ବାହା ॥ ୩ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଅଷ୍ଟଦଶଃଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୮ ॥

॥ ଏକୋନବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ତିଲାଃ କୃଷ୍ଣାସ୍ତିଲାଃ ଶ୍ୱେତାସ୍ତିଲାଃ ସୌମ୍ୟା ବଶାନୁଗାଃ ।

ତିଲାଃ ପୁନନ୍ତୁ ମେ ପାପଂ ଯୁକ୍ତିଞ୍ଜିଦ୍ଭୁରିତଂ ମୟି ସ୍ୱାହା ।

ୟନ୍ତେ ମନସା ବାଚା କର୍ମଣା ବା ଦୁଷ୍ଟତଂ କୃତମ୍ ।

ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନଂ ଦୁର୍ଜନସ୍ପର୍ଶଂ ତିଲାଃ ଶାନ୍ତିଂ କୁର୍ବନ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ।

ଚୌରସ୍ୟାନ୍ନଂ ନବଗ୍ରାଞ୍ଜଂ ବ୍ରହ୍ମହା ଗୁରୁତଲ୍ଲଗଃ ।

ଗୋସ୍ତେୟଂ ସୁରାପାନଂ ଭୃଣହତ୍ୟାଂ ତିଲାଃ ଶମୟନ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ।

ଗଣାନ୍ନଂ ଗଣିକାନ୍ନଂ କୁଷ୍ମାନ୍ନଂ ପତିତାନ୍ନଂ ଭୃକ୍ତା ବୃଷଲୀଭୋଜନମ୍ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧା ପ୍ରଜା ତ ମେଧା ତ ତିଲାଃ ଶାନ୍ତିଂ କୁର୍ବନ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ।

ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ପୁଷ୍ପୀଶ୍ଵାନୃଶ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମଶ୍ୟଂ ବହୁପୁତ୍ରିଣମ୍ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧା ପ୍ରଜା ତ ମେଧା ତ ତିଲାଃ ଶାନ୍ତିଂ କୁର୍ବନ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ॥ ୧ ॥

ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା । ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ଧୂବାୟ ଭୂମାୟ ସ୍ୱାହା ।

ଧୂବକ୍ଷିତୟେ ସ୍ୱାହା । ଧୂମାୟ ସ୍ୱାହା । ଅରୁ୍ୟତକ୍ଷିତୟେ ସ୍ୱାହା ।

ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା । ଧର୍ମାୟ ସ୍ୱାହା । ଅଧର୍ମାୟ ସ୍ୱାହା ।

ଅଦ୍-ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ଓଷଧିବନସ୍ପତିଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ରକ୍ଷୋଦେବଜନେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ।

ଗୃହ୍ୟାଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ଅବସାନେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ଅବସାନପତିଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ।

ସର୍ବଭୂତେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । କାମାୟ ସ୍ୱାହା । ଅନ୍ତରିକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା ।

ୟଦେଜତି ଜଗତି ଯଜ୍ଞ ଚେଷ୍ଟତି ନାନ୍ୟୋ ଭାଗୋ ଯଜ୍ଞାମ୍ନେ ସ୍ୱାହା ।

ପୃଥିବ୍ୟୈ ସ୍ୱାହା । ଅନ୍ତରିକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା । ଦିବେ ସ୍ୱାହା । ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ସ୍ୱାହା ।

ଚନ୍ଦ୍ରମସେ ସ୍ୱାହା । ନକ୍ଷତ୍ରେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା । ବୃହସ୍ପତୟେ ସ୍ୱାହା ।

ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା । ବ୍ରହ୍ମଣେ ସ୍ୱାହା । ସ୍ୱଧା ପିତୃଭ୍ୟଃ । ନମୋ ରୁଦ୍ରାୟ ପଶୁପତୟେ ସ୍ୱାହା ।

ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା । ପିତୃଭ୍ୟଃ ସ୍ୱଧା ଅସ୍ତୁ । ଭୂତେଭ୍ୟୋ ନମଃ । ମନୁଷ୍ୟେଭ୍ୟୋ ହୃତ୍ତା ।

ପରମେଷ୍ଠିନେ ସ୍ୱାହା ॥ ୨ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଏକୋନବିଂଶଖଣ୍ଡଃ ॥ ୧୯ ॥

॥ ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଯେ ଭୂତାଃ ପ୍ରଚରନ୍ତି ଦିବାନକ୍ତଂ ବଲିମିଚ୍ଛନ୍ତେ ବିତୁଦସ୍ୟ ପ୍ରେଷାଃ ।
ତେଭ୍ୟା ବଲିଂ ପୁଷ୍ଟିକାମୋ ହରାମି ମୟି ପୁଷ୍ଟିଂ ପୁଷ୍ଟିପତିର୍ଦଧାତୁ ସ୍ବାହା ॥ ୧ ॥

ସଜୋଷା ଇନ୍ଦ୍ର ସଗଣୋ ମରୁଦ୍-ଭିଃ ସୋମଂ ପିବ ବୃତ୍ରହଞ୍ଜୁର ବିଦ୍ବାନ୍ ।
ଜହି ଶତ୍ରୁଂ ରପମୃଧୋ ନୁଦସ୍ତ୍ରାଧାଭୟଂ କୃଣୁହି ବିଶ୍ବତୋ ନଃ ॥ ୨ ॥

ତ୍ରାତାରମିନ୍ଦ୍ରମବିତାରମିନ୍ଦ୍ରଂ ହବେ ହବେ ସୁହବଂ ଶୂରମିନ୍ଦ୍ରମ୍ ।
ହୃୟାମି ଶକ୍ରଂ ପୁରୁହୂତମିନ୍ଦ୍ରଂ ସ୍ବସ୍ତି ନୋ ମଘବା ଧାତ୍ବିନ୍ଦ୍ରଃ ॥ ୩ ॥

ୟତ ଇନ୍ଦ୍ର ଭୟାମହେ ତତୋ ନୋ ଅଭୟଂ କୃଧି ।
ମଘବଞ୍ଜୁରୁ ତବ ତନ୍ନ ଉତିଭିର୍ବିଦ୍ବିଷୋ ବିମୃଧୋ ଜହି ॥ ୪ ॥

ସ୍ବସ୍ତିଦା ବିଶାମ୍ପତିର୍ବୃତ୍ରହା ବିଂମୃଧୋ ବଶୀ ।
ବୃଷେନ୍ଦ୍ରଃ ପୁର ଏତୁ ନଃ ସୋମପା ଅଭୟଂ କରଃ ॥ ୫ ॥

ଉର୍ଧ୍ବ ଉ ସ୍ବ ଶ ଉତୟେ ତିଷ୍ଠା ଦେବୋ ନ ସନିତା ।
ଉର୍ଧ୍ବୋ ବାଜସ୍ୟ ସନିତା ଯଦଞ୍ଜିଭିର୍ବାଗଦ୍-ଭିର୍ବିହୃୟାମହେ ॥ ୬ ॥

ତରଣିର୍ବିଶ୍ବଦର୍ଶତୋ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟଦସି ସୂର୍ଯ୍ୟ ।
ବିଶ୍ବମାଭାସି ରୋଚନମ୍ ॥ ୭ ॥

ଉପୟାମ ଗୃହୀତୋଽସି ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ତ୍ବା ଭ୍ରାଜସ୍ବତ ଏଷ ତେ ଯୋନିଃ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ତ୍ବା ଭ୍ରାଜସ୍ବତେ ॥ ୮ ॥

ବିଷ୍ଣୁମୁଖା ବୈ ଦେବାଶ୍ଚନ୍ଦୋଭିରିମାଁଲ୍ଲୋକାନନପଜୟାମଭ୍ୟଜୟନ୍ ॥ ୯ ॥

ଶ୍ରୀ ମେ ଭଜତ ।
ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ମେ ନଶ୍ୟତ ॥ ୧୦ ॥

ମହାଁ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବଜ୍ରବାହୁଃ ଷୋଡଶୀ ଶର୍ମ ଯଜ୍ଞତୁ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ମଘବା କରୋତୁ ହନ୍ତ ପାପ୍ମାନଂ ଯୋଃସ୍ତାୟେଷ୍ଟି ॥ ୧୧ ॥

ଶରୀରଂ ଯଜ୍ଞଃ ଶମଲଂ କୁସିଦଂ ତସ୍ମିନ୍ନସୀଦତୁ ଯୋଃସ୍ତାୟେଷ୍ଟି ॥ ୧୨ ॥

ବରୁଣସ୍ୟ ସ୍ୱମ୍ଭନମସି ବରୁଣସ୍ୟ ସ୍ୱମ୍ଭସର୍ଜନମସି ।

ଉନ୍ମୁକ୍ତୋ ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶଃ ॥ ୧୩ ॥

ତ୍ରୀଶି ପଦା ବିଚକ୍ରମେ ବିଷ୍ଣୁର୍ଗୋପା ଅଦାଭ୍ୟଃ ।

ଇତୋ ଧର୍ମାଶି ଧାରୟନ୍ ॥ ୧୪ ॥

ପ୍ରାଣାପାନବ୍ୟାନୋଦାନସମାନା ମେ ଶୁଧ୍ୟନ୍ତାମ୍ ।

ଜ୍ୟୋତିରହଂ ବିରଜା ବିପାପ୍ତା ଭୂୟାସଂ ସ୍ୱାହା ॥ ୧୫ ॥

ବାହ୍ନନଶ୍ଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରୋତ୍ରଜିହ୍ୱାଘ୍ରାଣରେତୋରୁଦ୍ୟାକୃତିସଂକଳ୍ପା ମେ ୦ ॥ ୧୬ ॥

ଶିରଃପାଣିପାଦପାର୍ଶ୍ୱପୃଷ୍ଠୋଦରଜଂଘାଶିଶ୍ନୋପସ୍ଥପାୟବୋ ମେ ୦ ॥ ୧୭ ॥

ତ୍ୱକ୍ଚର୍ମମାଂସରୁଧିରସ୍ନାୟୁମେଦୋସ୍ଥିମଜ୍ଜା ମେ ୦ ॥ ୧୮ ॥

ଶବ୍ଦସ୍ପର୍ଶରସରୂପଗନ୍ଧା ମେ ୦ ॥ ୧୯ ॥

ପୃଥିବ୍ୟପ୍ରେତୋବାୟୁକାଶା ମେ ୦ ॥ ୨୦ ॥

ଅନ୍ନମୟପ୍ରାଣମୟମନୋମୟବିଜ୍ଞାନମୟାନନ୍ଦମୟା ମେ ୦ ॥ ୨୧ ॥

ବିଚିଚି ସ୍ୱାହା ॥ ୨୨ ॥

ଶଖୋଲ୍ଲାୟ ସ୍ୱାହା ॥ ୨୩ ॥

ଉତ୍ତିଷ୍ଠ ପୁରୁଷାହରିତପିଂଗଲ ଲୋହିତାକ୍ଷ ଦେହି ଦେହି ଦଦାପୟିତା ମେ ଶୁଧ୍ୟାହ୍ନାନ୍ ।
ଜ୍ୟୋତିରହଂ ୦ ।। ୨୪ ।।

ଶୁକ୍ରଶୋଣିତଓଜାଂସି ମେ ଶୁଧ୍ୟାହ୍ନାନ୍ ।
ଜ୍ୟୋତିରହଂ ବିରଜା ବିପାପ୍ତା ଭୂୟାସଂ ସ୍ନାହା ।। ୨୫ ।।

।। ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ବିଂଶଖଣ୍ଡଃ ।। ୨୦ ।।

।। ଏକବିଂଶ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଓଁ ସ୍ନାହା ।। ୧ ।।

ସତ୍ୟଂ ପରଂ ପରଂ ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟେନ ନ ସୁବର୍ଗାଲ୍ଲୋକାକ୍ୟବନ୍ତେ
କଦାଚନ ସତାଂ ହି ସତ୍ୟଂ ତସ୍ମାତ୍ସତ୍ୟେ ରମନ୍ତେ ।।

ତପ ଇତି ତପୋ ନାନଶନାପୂରଂ ଯୁଦ୍ଧି ପରଂ ତପସ୍ତଦ୍ଧୂର୍ଧର୍ଷଂ
ତଦ୍ଭୁରାଧର୍ଷଂ ତସ୍ମାତ୍ତପସି ରମନ୍ତେ ।।

ଦମ ଇତି ନିୟତଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣସ୍ତସ୍ମାଦମେ ରମନ୍ତେ ।।

ଶମ ଇତ୍ୟରଣ୍ୟେ ମୁନୟସ୍ତସ୍ମାଦ୍ଧମେ ରମନ୍ତେ ।।

ଦାନମିତି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନି ପ୍ରଶଂସନ୍ତି ଦାନାନୁନୀତିଦୁଷ୍ଟରଂ ତସ୍ମାଦାନେ ରମନ୍ତେ ।।

ଧର୍ମ ଇତି ଧର୍ମେଣ ସର୍ବମିଦଂ ପରିଗୃହୀତଂ ଧର୍ମାନୁନୀତିଦୁଷ୍ଟରଂ ତସ୍ମାଦଧର୍ମେ ରମନ୍ତେ ।।

ପ୍ରଜନନମିତି ଭୂୟାଂସସ୍ତସ୍ମାଦ୍-ଭୂୟିଷାଃ ପ୍ରଜାୟନ୍ତେ ତସ୍ମାଦ୍-ଭୂୟିଷାଃ ।

ପ୍ରଜନନେ ରମନ୍ତେ ।।

ଅଗ୍ନୟ ଇତ୍ୟାହୁସ୍ତସ୍ମାଦଗ୍ନୟ ଆଧାତବ୍ୟାଃ ।।

ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରମିତ୍ୟାହୁସ୍ତସ୍ମାଦଗ୍ନିହୋତ୍ରେ ରମନ୍ତେ ।।

ୟଞ୍ଜ ଇତି ଯୁଞ୍ଜୋ ହି ଦେବାନାଂ ଯୁଞ୍ଜେନ ହି ଦେବା ଦିବଂ ଗତାସ୍ତସ୍ମାଦ୍ୟଞ୍ଜେ ରମନ୍ତେ ।।

ମାନସମିତି ବିଦ୍ଵାଂସସ୍ତସ୍ମାଦ୍ବିଦ୍ଵାଂସ ଏବ ମାନସେ ରମନ୍ତେ ।।

ନ୍ୟାସ ଇତି ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମା ହି ପରଃ ପରୋ ହି ବ୍ରହ୍ମା ତାନି ବା

ଏତାନ୍ୟବରାଣି ତପାଂସି ନ୍ୟାସ ଏବାତ୍ୟରେତୟତ୍ ।

ୟ ଏବଂ ବେଦେତୁ୍ୟପନିଷତ୍ ।। ୭ ।।

।। ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଏକବିଂଶଃଶ୍ଳୋକଃ ।। ୨୧ ।।

।। ଦ୍ଵାବିଂଶଃ ଶ୍ଳୋକଃ ।।

ପ୍ରାଜାପତ୍ୟୋ ହାରୁଣିଃ ସୌପର୍ଣ୍ଣେୟଃ ପ୍ରଜାପତିଂ ପିତରମୁପସସାର
କିଂ ଭଗବନ୍ତଃ ପରମଂ ବଦନ୍ତୀତି ।

ତସ୍ମୈ ପ୍ରୋକ୍ତାତ ସତ୍ୟେନ ବାୟୁରାବାତି ସତ୍ୟେନାଦିତ୍ୟୋ ରୋଚତେ ଦିବି
ସତ୍ୟଂ ବାତଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସତ୍ୟେ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାତ୍ସତ୍ୟଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ତପସା ଦେବା ଦେବତାମଗ୍ର ଆୟଂସ୍ତପସରଞ୍ଷୟଃ ସୁବରନ୍ଧ୍ରବିନ୍ଦଂସ୍ତପସା
ସପତ୍ନାନ୍ପ୍ରଶୁଦାମାରାତୀସ୍ତପସି ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାଦ୍ଭୟଃ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ଦମେନ ଦାନ୍ତାଃ କିଲ୍ଲିଷମବଧୁନ୍ନୁକ୍ତି ଦମେନ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣଃ ସୁବରଗଚ୍ଛନ୍ଦମୋ
ଭୂତାନାଂ ଦୁରାଧର୍ଷଂ ଦମେ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାଦ୍ଭୟଃ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ଶମେନ ଶାନ୍ତାଃ ଶିବମାଚରନ୍ତି ଶମେନ ନାକଂ ମୁନୟୋଽନୁବିନ୍ଦନ୍ ।

ଶମୋ ଭୂତାନାଂ ଦୁରାଧର୍ଷଂ ଶମେ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାନ୍ନମଃ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ଦାନଂ ଯଜ୍ଞାନାଂ ବରୂଥଂ ଦକ୍ଷିଣା ଲୋକେ ଦାତାରଂ ସର୍ବଭୂତାନ୍ୟପତୀବନ୍ତି
ଦାନେନାରାତୀରପାନୁଦନ୍ତ ଦାନେନ ଦ୍ଵିଷନ୍ତୋ ମିତ୍ରା ଭବନ୍ତି ଦାନେ ସର୍ବଂ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାନ୍ନାନଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ଧର୍ମୋ ବିଶ୍ଵସ୍ୟ ଜଗତଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲୋକେ ଧର୍ମିଷ୍ଠଂ ପ୍ରଜା ଉପସର୍ପନ୍ତି ଧର୍ମେଣ
ପାପମପନୁଦନ୍ତି ଧର୍ମେ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାନ୍ନମଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ପ୍ରଜନନଂ ବୈ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲୋକେ ସାଧୁପ୍ରଜାବାଂସ୍ତନ୍ତଃ ତନ୍ମାନଃ ପିତୃଣାମନୁଶୋ
ଭବତି ତଦେବ ତସ୍ୟାନୁଶଂ ତସ୍ମାତ୍-ପ୍ରଜନନଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ଅଗ୍ନିୟୋ ବୈ ତ୍ରୟୀ ବିଦ୍ୟା ଦେବୟାନଃ ପତ୍ନୀ ଗାର୍ହପତ୍ୟମୃକ୍ ପୃଥିବୀ
ରଥନ୍ତରମନ୍ମାହାର୍ଯ୍ୟପତନୋ ଯଜୁରନ୍ତରିକ୍ଷଂ ବାମଦେବ୍ୟମାହବନୀୟଃ
ସାମ ସୁବର୍ଗୋ ଲୋକୋ ବୃହତ୍ତସ୍ମାଦଗ୍ନୀନ୍ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ସାୟମ୍ପ୍ରାତର୍ଗୃହାଣାଂ ନିଷ୍କୃତିଃ ସ୍ଵିଷ୍ଟଂ ସୁଦୁତଂ ଯଜ୍ଞକ୍ରତୁନାଂ ପ୍ରାୟଶଂ
ସୁବର୍ଗସ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିସ୍ତସ୍ମାଦଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ॥ ୧ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଦ୍ଵାବିଂଶତଶ୍ଳୋକଃ ॥ ୨୨ ॥

॥ ତ୍ରୟୋବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ୟଞ୍ଜି ଇତି ଯଞ୍ଜୋ ହି ଦେବାନାଂ ଯଞ୍ଜେନ ହି ଦେବା ଦିବଂ ଗତା ଯଞ୍ଜେନାସୁରାନପାନୁଦନ୍ତ
ୟଞ୍ଜେନ ହି ଦ୍ଵିଷନ୍ତୋ ମିତ୍ରା ଭବନ୍ତି ଯଞ୍ଜେ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାଦ୍ୟଜ୍ଞଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ମାନସଂ ବୈ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ପବିତ୍ରଂ ମାନସେନ ମନସା ସାଧୁ ପଶ୍ୟତି ମାନସା
ରକ୍ଷୟଃ ପ୍ରଜା ଅସୃଜନ୍ତ ମାନସେ ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ତସ୍ମାନ୍ମାନସଂ ପରମଂ ବଦନ୍ତି ।

ନ୍ୟାସ ଇତ୍ୟାଦୁର୍ମନୀଷିଣୋ ବ୍ରହ୍ମାଣମ୍ । ବ୍ରହ୍ମା ବିଶ୍ଵଃ କତମଃ ।
ସ୍ଵୟମ୍ଭୁଃ ପ୍ରଜାପତିଃ ସଂବସୁର ଇତି ।

ସଂବସୁରୋଽସ୍ରାବାଦିତ୍ୟୋ ଯୁ ଏଷ ଆଦିତ୍ୟେ ପୁରୁଷଃ ସ ଏବ ପରମେଷ୍ଠୀ ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମା ।

ୟାତିରାଦିତ୍ୟସ୍ତପତି ରଶ୍ମିଭିସ୍ତାଭିଃ ପର୍ଜନ୍ୟୋ ବର୍ଷତି ପର୍ଜନ୍ୟେନୌଷଧିବନସ୍ଵତୟଃ
ପ୍ରଜାୟନ୍ତ ଓଷଧିବନସ୍ଵତିଭିରନ୍ନଂ ଭବତ୍ୟନ୍ନେନ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରାଣୈର୍ବଲଂ ବଲେନ ତପସ୍ତପସା
ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶ୍ରଦ୍ଧୟା ମେଧା ମେଧୟା ମନୀଷା ମନୀଷୟା ମନୋ ମନସା ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତ୍ୟା ତିତ୍ତଂ ତିତ୍ତେନ
ସ୍ମୃତିଃ ସ୍ମୃତ୍ୟା ସ୍ମାରଂ ସ୍ମାରେଣ ବିଜ୍ଞାନଂ ବିଜ୍ଞାନେନାତ୍ମାନଂ ବେଦୟତି ।

ତସ୍ମାଦନ୍ନଂ ଦଦନ୍ତସର୍ବାଣ୍ୟେତାନି ଦଦାତ୍ୟନ୍ନାତ୍-ପ୍ରାଣା ଭବନ୍ତି ଭୂତାନାଂ
ପ୍ରାଣୈର୍ମନୋ ମନସଶ୍ଚ ବିଜ୍ଞାନଂ ବିଜ୍ଞାନାଦାନନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମୟୋନିଃ ।

ସ ବା ଏଷ ପୁରୁଷଃ ପଞ୍ଚିଧା ପଞ୍ଚାତ୍ମା ଯେନ ସର୍ବମିଦଂ
ପ୍ରୋତଂ ପୃଥିବୀ ଚାକ୍ଷରିକ୍ଷଂ ଚ ଦୈଋଣ୍ଠ
ଦିଶଶ୍ଚାବାକ୍ତରଦିଶାଶ୍ଚ ସର୍ବେଃ ସର୍ବମିଦଂ ଜଗତ୍ ॥ ୧ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ତ୍ରୟୋବିଂଶଖଣ୍ଡଃ ॥ ୨୩ ॥

॥ ଚତୁର୍ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ସ ତୁତଂ ସ ଚ ଭବ୍ୟଂ ଜିଜ୍ଞାସାସକ୍ତିପୁରିତଂ ଜାରୟିଷ୍ୟାଃ ।
ଶ୍ରଦ୍ଧାସତେୟା ମହସ୍ତ୍ବାଂସ୍ତପସୋପରିଷ୍ଠାଜ୍ଜାତ୍ୱା ତମେବଂ ମନସା ହୃଦା ଚ ଭୂୟୋ ନ
ମୃତ୍ୟୁମୁପୟାହି ବିଦ୍ୱାନ୍ ।
ତସ୍ମାନ୍ନ୍ୟାସମେଷାଂ ତପସାମତିରିକ୍ତମାତୁଃ ॥ ୧ ॥

ବସୁରଣ୍ୟା ବିଭୁରସି ପ୍ରାଣେ ତ୍ୱମସି ସନ୍ନାତା ବ୍ରହ୍ମନ୍ ତ୍ୱମସି ବିଶ୍ୱସୃକ୍
ତେଜୋଦାସ୍ତ୍ୱମସ୍ୟାଗ୍ନେର୍ବର୍ଚ୍ଚୋଦାସ୍ତ୍ୱମସି ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ଦୁ୍ୟମ୍ନୋଦାସ୍ତ୍ୱମସି ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ୟ ।
ଉପୟାମ ଗୃହୀତୋଽସି ।
ବ୍ରହ୍ମଣେ ତ୍ୱା ମହସ ଓମିତ୍ୟାତ୍ମାନଂ ଯୁଜ୍ଞୀତ ।
ଏତଦ୍ୱୈ ମହୋପନିଷଦଂ ଦେବାନାଂ ଗୁହ୍ୟମ୍ ।
ୟ ଏବଂ ବେଦ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ମହିମାନମାପ୍ନୋତି ତସ୍ମାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣୋ ମହିମାନମିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥ ୨ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ଚତୁର୍ବିଂଶଖଣ୍ଡଃ ॥ ୨୪ ॥

॥ ପଞ୍ଚବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ତସ୍ୟୈବଂବିଦୁଷୋ ଯଜ୍ଞସ୍ୟାତ୍ମା ଯଜମାନଃ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପତ୍ନୀ ଶରୀରମିଧୁ ଉରୋ ବେଦିର୍ଲୋମାନି
ବହିର୍ବେଦଃ ଶିଖା ହୃଦୟଂ ଯୂପଃ କାମ ଆଜ୍ୟଂ ମନ୍ତ୍ରଃ ପଶୁସ୍ତପୋଽଗ୍ନିର୍ଦମଃ ଶମୟିତା
ଦକ୍ଷିଣା ବାଗ୍-ଘୋତା ପ୍ରାଣ ଉଦ୍ଧାତା ଚକ୍ଷୁରଧ୍ୟର୍ଯ୍ୟୁର୍ମନୋ ବ୍ରହ୍ମା ଶ୍ରୋତ୍ରମଗ୍ନୀତ୍ ।

ୟାବଜ୍ଜିୟତେ ସା ଦୀକ୍ଷା ଯଦଗ୍ନାତି ତଦ୍ଭବିର୍ଯ୍ୟୁର୍ବିବତି ତଦସ୍ୟ ସୋମପାନଂ ଯଦ୍ରମତେ
ତଦୁପସଦୋ ଯୁସ୍ତଞ୍ଜିରତ୍ୟୁପବିଶତ୍ୟୁଷ୍ମତେ ଚ ସ ପ୍ରବର୍ତ୍ତେୟା ଯନ୍ତୁଷଂ ତଦାହବନୀୟୋ
ୟଦ୍ୟାହୁତୀରାହୁତୀ ଯଦସ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନଂ ତଦ୍ଭୁହୋତି ଯସ୍ତାୟସ୍ତାତରଞ୍ଜି ତସ୍ମିନ୍ଧୋ ଯସ୍ତାୟମ୍
ପ୍ରାତର୍ମଧ୍ୟାହ୍ନିନଂ ଚ ତାନି ସବନାନି ।

ଯେ ଅହୋରାତ୍ରେ ତେ ଦର୍ଶପୂର୍ଣ୍ଣମାସୌ ଯେ ଅର୍ଧମାସାଶ୍ଚ ମାସାଶ୍ଚ ତେ
ଚାତୁର୍ମାସ୍ୟାନି ଯ ଋତବସ୍ତେ ପଶୁବନ୍ଧା ଯେ ସଂବସ୍ରରାଶ୍ଚ ପରିବସ୍ରରାଶ୍ଚ
ତେହୃଗଣାଃ ସର୍ବବେଦସଂ ବା ଏତସ୍ତ୍ରତଂ ଯନ୍ତୁରଣଂ ତଦବତୁଥ ।

ଏତଦ୍ୱୈ ଜରାମର୍ତ୍ତମଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ସତ୍ରଂ ଯ ଏବଂ ବିଦ୍ୱାନୁଦଗୟନେ ପ୍ରମୀୟତେ
ଦେବାନାମେବ ମହିମାନଂ ଗତ୍ୱାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତ୍ୟଥ ଯୋ ଦକ୍ଷିଣେ
ପ୍ରମୀୟତେ ପିତୃଣାମେବ ମହିମାନଂ ଗତ୍ୱା ଚନ୍ଦ୍ରମସଃ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି ।

ଏତୌ ବୈ ସୂର୍ଯ୍ୟଚନ୍ଦ୍ରମସୋର୍ମହିମାନୌ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବିଦ୍ୱାନଭିଜୟତି ତସ୍ମାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣୋ
ମହିମାନମାପ୍ନୋତି ତସ୍ମାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଣୋ ମହିମାନମାପ୍ନୋତୀତୁ୍ୟପନିଷତ୍ ॥ ୧ ॥

॥ ଇତି ଶ୍ରୀମହାନାରାୟଣୋପନିଷଦି ପଞ୍ଚବିଂଶଃଶ୍ଳୋକଃ ॥ ୨୫ ॥

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱି ନାବଧୀତମସୁ । ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଅଧର୍ବଣିୟା ମହାନାରାୟଣୋପନିଷସମ୍ପାଦା ॥

